

פרק ז': הבטחה לבית דוד – מוחלטת או מותנת?

1. תהלים פרק קלב	
<p>(יא) נִשְׁבַּע יְקֹוֹק לְדָוִד אֲמַת לֹא יִשׁוּב מִמֶּנָּה מִפְּרֵי בִטְנֶךָ אֲשֵׁית לְכֶסֶף לָךְ : (יב) אִם יִשְׁמְרוּ בְנֵיךָ בְּרִיתִי וְעֲדֹתַי זֹאת אֶלְמָדָם גַּם בְּנֵיהֶם עָדִי עַד יִשְׁבוּ לְכֶסֶף לָךְ : (יג) כִּי בָחַר יְקֹוֹק בְּצִיּוֹן אֲנִי לְמוֹשֵׁב לוֹ : (יד) זֹאת מִנּוּחָתִי עָדִי עַד פֹּה אֲשֵׁב כִּי אֲוֹתִיָּהּ : (טו) צִידָה בָּרָךְ אֲבִירָה אֲשֵׁבִיעַ לָחֶם : (טז) וְכִהְיֶינָה אֶלְבִּישׁ יִשְׁעֵי וְחִסִּידֶיהָ רַגְלֵי וְרִגְנֵי : (יז) שָׁם אֲצַמִּיחַ קָרְן לְדָוִד עֲרֻכְתִּי יָר לְמִשְׁיחִי : (יח) אוֹיְבָיו אֶלְבִּישׁ בְּשֵׁת וְעֲלִיו יֶצֵץ נָזְרוֹ :</p>	<p>(א) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת זְכוֹר יְקֹוֹק לְדָוִד אֶת כָּל עֲנוֹתָיו : (ב) אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לִיקְוֹק גְּדֹר לְאַבְיִר יַעֲקֹב : (ג) אִם אָבֹא בְּאֵהָל בֵּיתִי אִם אֶעֱלֶה עַל עֵרֶשׁ יִצְוֵעִי : (ד) אִם אֲתֹן שְׁנַת לַעֲיָנִי לַעֲפַעֲפֵי תַנּוּמָה : (ה) עַד אֲמַצָּא מְקוֹם לִיקְוֹק מִשְׁכָּנֹות לְאַבְיִר יַעֲקֹב : (ו) הִנֵּה שְׁמַעְנוּהָ בְּאַפְרָתָה מִצְּאֲנוּהָ בְּשֵׁדֵי יַעֲרִי : (ז) נְבוֹאָה לְמִשְׁכָּנֹותַי נִשְׁתַּחֲוֶה לְהַדָּם רְגְלָיו : (ח) קוּמָה יְקֹוֹק לְמִנּוּחָתֶךָ אֲתָה וְאַרְוֹן עֵצֶךָ : (ט) כִּהְיֶיךָ יִלְבָּשׁוּ צֶדֶק וְחִסִּידֶיךָ יִרְגְּנוּ : (י) בַּעֲבוּר דָּוִד עֲבָדֶךָ אֶל תֵּשֵׁב פְּנֵי מִשְׁיחָךָ :</p>

- 2. מלכים א פרק יא**
 (יא) **וַיֹּאמֶר יְקֹוֹק לְשִׁלְמָה יַעֲן אֲשֶׁר הִיתָה זֹאת עִמָּךְ וְלֹא שָׁמַרְתָּ בְּרִיתִי וְחֻקֹּתַי אֲשֶׁר צִוִּיתִי עֲלֶיךָ קִרְעֵ אֶקְרַע אֶת הַמַּמְלָכָה מֵעַלְיֶךָ וְנִתַּתִּיהָ לַעֲבָדֶיךָ :** (יב) **אִךְ בְּיָמֶיךָ לֹא אֶעֱשֶׂנָה לְמַעַן דָּוִד אֲבִיךָ מִיַּד בְּנֶךָ אֶקְרַעְנָה :** (יג) **רַק אֶת כָּל הַמַּמְלָכָה לֹא אֶקְרַע שְׁבֻט אֶחָד אֲתֹן לְבָנֶיךָ לְמַעַן דָּוִד עַבְדִּי וְלִמְעַן יְרוּשָׁלַם אֲשֶׁר בְּחַרְתִּי :**
- 3. דברי הימים ב פרק יג**
 (ד) **וַיִּקַּם אֲבִיָּה מֵעַל לְהַר צְמָרִים אֲשֶׁר בְּהַר אֶפְרַיִם וַיֹּאמֶר שְׁמַעוּנִי יִרְבָּעָם וְכָל יִשְׂרָאֵל : (ה) הֲלֹא לָכֶם לְדַעַת כִּי יְקֹוֹק**

5. תהלים פט - (א) משפיל לאיתנו האזרחי :	
<p>(לט) וְאַתָּה זֹנַחַת וְתַמְאָס הַתְּעַבְרָתָ עִם מִשְׁיחָךָ : (מ) גִּאֲרָתָה בְּרִית עֲבָדֶיךָ חִלְלָתָ לְאַרְצָה נְזֹרוֹ : (מא) פְּרָצְתָ כָּל גְּדֹרְתָיו שְׁמַתָּ מִבְּצֻרֵי מַחְתָּה : (מב) שָׁסְהוּ כָּל עֲבָרֵי דָרְךָ הִנֵּה חֲרָפָה לְשַׁכְּנָיו : (מג) הָרִימוֹת יָמִין צָרוּ הַשְּׁמַחַתָּ כָּל אוֹיְבָיו : (מד) אִף תִּשְׁיֵב צוּר חֲרָבוֹ וְלֹא הִקְיַמְתּוֹ בְּמִלְחָמָה : (מה) הַשְּׁבַתָּ מִטְּהַרוֹ וְכִסְאוֹ לְאַרְצָה מִגְרָתָה : (מו) הַקְצַרְתָּ יָמִי עֲלוּמָיו הַעֲטִיתָ עָלָיו בּוֹשָׁה סֵלָה : (מז) עַד מָה יְקֹוֹק תִּסְתַּר לְנִצַּח תִּבְעַר כְּמוֹ אֵשׁ חֲמָתֶךָ : (מח) זָכַר אֲנִי מָה חָלַדְתָּ עַל מֶה שָׁוָא בְּרֵאתָ כָּל בְּנֵי אָדָם : (מט) מִי גָבַר יַחֲיָה וְלֹא יִרְאֶה מוֹת יִמְלַט נַפְשׁוֹ מִיַּד שְׂאוּל סֵלָה : (נ) אִיָּה חֲסִידֶיךָ הָרֵאשִׁינִים אֲדַנִּי נִשְׁבַּעְתָּ לְדָוִד בְּאֲמוּנָתֶךָ : (נא) זָכַר אֲדַנִּי חֲרַפְתָּ עֲבָדֶיךָ שְׂאֲתִי בְּחִיקִי כָּל רַבִּים עֲמִים : (נב) אֲשֶׁר חֲרַפּוּ אוֹיְבֶיךָ יְקֹוֹק אֲשֶׁר חֲרַפּוּ עֲקֹבוֹת מִשְׁיחָךָ : (נג) בְּרוּךְ יְקֹוֹק לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן :</p>	<p>(ב) חֲסִידֵי יְקֹוֹק עוֹלָם אֲשִׁירָה לְדָר וְדָר אוֹדִיעַ אֲמוּנָתֶךָ בְּפִי : (ג) כִּי אֲמַרְתִּי עוֹלָם חֲסִיד בְּנֵה שְׁמִים תִּכּוֹן אֲמוּנָתֶךָ בְּהֶם : (ד) כִּרְתִּי בְּרִית לְבַחֲרִי נִשְׁבַּעְתִּי לְדָוִד עַבְדִּי : (ה) עַד עוֹלָם אֲכִין זְרֻעַךָ וּבְנֵיתִי לְדָר וְדוֹר כִּסְאֶךָ סֵלָה : (ו) וַיֹּדֵעַ שְׁמִים פִּלְאָד יְקֹוֹק אִף אֲמוּנָתֶךָ בְּקֹהֶל קְדוֹשִׁים : (ז) כִּי מִי בִשְׁחַק יַעֲרֹךְ לִיקְוֹק יְדַמָּה לִיקְוֹק בְּבִנֵי אֱלִים : (ח) אֵל נַעֲרָךְ בְּסוּד קְדוֹשִׁים רַבָּה וְנוֹרָא עַל כָּל סְבִיבָיו : (ט) יְקֹוֹק אֱלֹהֵי צְבָאוֹת מִי כְמוֹד חֲסִין יְהִי וְאֲמוּנָתֶךָ סְבִיבוֹתֶיךָ : (י) אֲתָה מוֹשֵׁל בְּגֵאוֹת הַיָּם בְּשׂוֹא רְגְלֵיךָ אֲתָה תִשְׁבַּחְסֶם : (יא) אֲתָה דַכַּאתָ כַּחֲלָל רַהֵב בְּזְרוּעַ עֲזָרְתָּ פְּזִרְתָּ אוֹיְבֶיךָ : (יב) לָךְ שְׁמִים אִף לָךְ אֲרָץ תִּבְּל וּמְלֵאָה אֲתָה יְסֻדְתָּם : (יג) צָפוֹן וְקִמְיֹן אֲתָה בְּרֵאתָם תְּבוֹר וְחֲרָמוֹן בְּשִׁמְךָ יִרְגְּנוּ : (יד) לָךְ זְרוּעַ עִם גְּבוּרָה תֵּלַעַז יְדָד תִּרְוִם יְמִינֶךָ : (טו) צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מִכּוֹן כִּסְאֶךָ חֲסִד וְאֲמִתָּה יְקֹוֹק מִיָּדֶיךָ : (טז) אֲשֶׁרִי הָעַם יוֹדְעֵי תְרוּעָה יְקֹוֹק בְּאוֹר פְּנֵיךָ יִהְלִכוּן : (יז) בְּשִׁמְךָ יִגְלִילוּן כָּל הַיּוֹם וּבְצִדְקָתֶךָ יְרוּמוּ : (יח) כִּי תִפְאָרְתָּ עֲזָמוֹ אֲתָה וּבְרַצְנֶךָ תִּרְוִם קִרְגְּנוּ : (יט) כִּי לִיקְוֹק מְגַנְּנוּ וְלִקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל מִלְּכָנוּ : (כ) אִזְ דְּבַרְתָּ בְּחִזּוֹן לְחִסִּידֶיךָ וַתֹּאמֶר שׁוּיַתִּי עֲזָר עַל גְּבוּרַת הָרִימוֹתֵי בַחֲוֹר מַעַם : (כא) מִצְּאֵתִי דָוִד עַבְדִּי בְּשִׁמּוֹן קְדוֹשֵׁי מִשְׁחָתִיו : (כב) אֲשֶׁר יָדִי תִכּוֹן עִמּוֹ אִף זְרוּעֵי תִאֲמָצְנוּ : (כג) לֹא יִשָּׂא אוֹיֵב בּוֹ וּבֶן עוֹלָה לֹא יַעֲנֵנוּ : (כד) וְכַתּוּתֵי מִפְּנֵי צָרוֹ וּמִשְׁנָאִיו אֲגוּף : (כה) וְאֲמוּנָתִי וְחֲסִידֵי עִמּוֹ וּבְשִׁמֵי תִרְוִם קִרְנוּ : (כו) וְשִׁמְתִי בֵּינָם דָּוִד וּבְנֵהרוֹת יְמִינוּ : (כז) הוּא יְקַרְאֵנִי אֲבִי אֲתָה אֵלֵי וְצוּר יְשׁוּעָתִי : (כח) אִף אֲנִי בַכּוֹר אֲתַנְהוּ עֲלִיוֹן לְמַלְכֵי אֲרָץ : (כט) לְעוֹלָם אֲשֶׁמֶר לוֹ חֲסִידֵי וּבְרִיתִי נְאֻמָּתָ לּוֹ : (ל) וְשִׁמְתִי לְעַד זְרַעוֹ וְכִסְאוֹ כִּימֵי שְׁמִים : (לא) אִם יַעֲזְבוּ בְנֵי תוֹרָתִי וּבְמִשְׁפָּטִי לֹא יִלְכוּן : (לב) אִם חֻקֹּתַי יַחֲלָלוּ וּמִצְוֹתַי לֹא יִשְׁמְרוּ : (לג) וּפְקֻדָּתֵי בְּשִׁבְט פְּשָׁעִים וּבְנִגְעִים עוֹנִים : (לד) וְחֲסִידֵי לֹא אֶפִיר מֵעִמּוֹ וְלֹא אֲשַׁקֵּר בְּאֲמוּנָתִי : (לה) לֹא אַחֲלַל בְּרִיתִי וּמוֹצָא שְׁפָתַי לֹא אֶשְׁנֶה : (לו) אֲחַת נִשְׁבַּעְתִּי בְּקֹדֶשִׁי אִם לְדָוִד אֲכַזֵּב : (לז) זְרַעוֹ לְעוֹלָם יְהִיָּה וְכִסְאוֹ כְּשִׁמְשׁ נֹגְדִי : (לח) כִּיִּרַח יִכּוֹן עוֹלָם וְעַד בְּשַׁחַק נְאֻמָּן - סֵלָה :</p>

אחרים וישתחוו להם ויעבדם על כן הביא יקוק עליהם את כל הרעה הזאת: פ

10. ראבי"ע תהלים פט:ב

והיה בספרד חכם גדול וחסיד וזה המזמור היה עליו קשה ולא היה קורא אותו ולא היה יכול לשמוע בעבור כי זה המשורר ידבר כנגד השם הנכבד קשות והגאון לא הזכיר בפירוש תיקון זה המזמור ורבי משה הכהן האריך בענין זה וחקרתי ספרו כמה פעמים ולא יכולתי להבין דברו והנה סוד זה המזמור כאשר החל חסדי ה' יספר חסדי השם ומה שנשבע לדוד והוא מדבר על דברי האויבים שהם מחרפים ומכזבי ע"כ הזכיר חרפת עבדיך אשר חרפו אויביך ה' ויורה סוף דברי כי הוא מאמין בביא' המשיח אשר חרפו עקבות משיחך כאשר אפרש:

11. ראבי"ע תהלים שם מח

(מח) זכור - זה המשורר ידבר על לשון ישראל בגלותם כי כל אחד רואה שדור הולך ודור בא ואין מושיע וכמה יקוה המקוה ושנותיו קצרות וזה הוא זכור מה אני ומה חלדי כי מה ישרת אחורנית כדרך אדם פטדה וברקת חופש כל חדרי בטן וחלד כמו הלא צבא לאנוש עלי ארץ זמן ידוע וחלדי כאין נגדך ולמה בראתנו ואנחנו שוא כדרך אך הבל בני אדם כזב בני איש והנה הטעם כל אחד מישראל מתאוון בשביו כי ימות ולא יראה ישועת השם:

12. רד"ק תהלים פרק פט פסוק לט

(לט) ואתה זנחת ותמאס. רבים תמהו על זה המשורר איך דיבר כנגד האל כדברים האלה, כאדם שאומר לחבירו: נשבעת זה ולא עמדת בשבועתך. ... ואני תמה על תמיהתם, כי המזמורים ברוח הקודש נאמרו, ולא יתכן להיות בהם דבר שאינו נכון, ואם המשורר תמה לאורך הגלות הזה, והוא לא אמר שיעבר האל יתברך על שבועתו, שהרי בגלות בבל נפסקה מלכות דוד והשבועה אינה בטלה בכך, **כי כיון שהיה זרע דוד קיים והמלכות עתידה לחזור אחר שבעים שנה הרי שבועתו קיימת.** אבל על זה הגלות תמה לפי שארך כל כך, אמר: והלא נשבעת לו, היאך יהיה זה שיעדמה שנפסקה המלכות, כי כמה שנים הם ישראל בגלות עד כמעט נואשו מן הגאולה. ואמר המשורר דרך תמיהה: איך יהיה, ובמה היתה החטאת הגדולה הזאת והקצף הגדול הזה, הנה משה רבינו אמר (שמות לב, יג): זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך אשר נשבעת להם בך, אמר איך תעשה זה שהרי נשבעת, וישעיהו הנביא אמר (ישעיה סג, יז): למה תתענו ה' מדרךך, ואלהיו אמר (מ"א יח, לז) ואתה הסבת את לבם אחרנית, ונאמר כי כולם דיברו שלא כהוגן? אלא, לא אמרו אלא על דרך דמיון. אמר המשורר: אתה שנשבעת לו וזנחת אותו זה כמה שנים עד שיעדמה שלא תזכרהו עוד, ואיה שבועתך עם משיחך, שצוית אתה

6. ירמיהו לג:ז-יז

(יז) כי כה אמר יקוק לא יכרת לדוד איש ישב על פסא בית ישראל:

(יח) ולכהנים הלויים לא יכרת איש מלפני מעלה עולה ומקטיר מנחה ועשה זבח כל הימים: ס
(יט) ויהי דבר יקוק אל ירמיהו לאמור: (כ) כה אמר יקוק אם תפרו את בריתי היום ואת בריתי הלילה ולביתי היות יומם ולילה בעתם: (כא) גם בריתי תפר את דוד עבדי מהיות לו בן מלך על פסאו ואת הלויים הכהנים משרתי: (כב) אשר לא יספר צבא השמים ולא ימד חול הים כן ארבה את זרע דוד עבדי ואת הלויים משרתי אתי: ס
(כג) ויהי דבר יקוק אל ירמיהו לאמור: (כד) הלא ראית מה העם הזה דברו לאמר שתי המשפחות אשר בחר יקוק בהם וימאסם ואת עמי ינאצון מהיות עוד גוי לפניהם: ס
(כה) כה אמר יקוק אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי: (כו) גם זרע יעקוב ודוד עבדי אקמאס משחת מזרעו משלים אל זרע אברהם ישחק ויעקב פי אשיב את שבותם ורחמתים: ס

7. דהי"א כח

(ו) ויאמר לי שלמה בנדך הוא יבנה ביתי ויחצרוטי פי בחרתי בו לי לבן ואני אהיה לו לאב: (ז) והכינותי את מלכותו עד לעולם אם יחזק לעשות מצותי ומשפטי פיום הזה:

8. מל"א ח'

(כה) ועתה יקוק אלהי ישראל שמר לעבדך דוד אבי את אשר דברת לו לאמור לא יכרת לך איש מלפני ישב על פסא ישראל רק אם ישמרו בניך את דרכם ללכת לפני פאשר הלכת לפני:

9. מל"א ט

(ב) וירא יקוק אל שלמה שנית פאשר נראה אליו בגבעון:
(ג) ויאמר יקוק אליו ששמעתי את תפלתך ואת תחנונתך אשר התחננתה לפני הקדשתי את הבית הזה אשר בנתה לשוים שמי שם עד עולם והיו עיני ולבי שם כל הימים: (ד) ואתה אם תלך לפני פאשר הלך דוד אביך בתם לבב ובישר לעשות ככל אשר צויתך חקי ומשפטי תשמור: (ה) והקמתי את פסא ממלכתך על ישראל לעלם פאשר דברתי על דוד אביך לאמור לא יכרת לך איש מעל פסא ישראל: (ו) אם שוב תשבון אתם ובניכם מאחרי ולא תשמרו מצותי חקתי אשר נתתי לפניכם והלכתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחוויתם להם: (ז) והכרתי את ישראל מעל פני האדמה אשר נתתי להם ואת הבית אשר הקדשתי לשמי אשלח מעל פני והיה ישראל למשל ולשנינה בכל העמים: (ח) והבית הזה יהיה עליון כל עבר עליו ישם ושך וקמרו על מה עשה יקוק ככה לארץ הזאת ולבית הזה: (ט) וקמרו על אשר עזבו את יקוק אלהיהם אשר הוציא את אבתם מארץ מצרים ויחזקו באלהים

למשחו, ידמה שהפכת עמו האהבה לְעֵבְרָה, שפסקה המלכות מזרעו זה כמה שנים :

13. רמב"ם הלכות מלכים פרק א הלכה ז - ט

הלכה ז: כשמעמיד המלך מושחין אותו בשמן המשחה, שנאמר ויקח שמואל את פך השמן ויצק על ראשו וישקהו, ומאחר שמושחין המלך הרי זה זוכה לו ולבניו עד עולם, שהמלכות ירושה שנאמר למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו בקרב ישראל, הניח בן קטן משמרין לו המלוכה עד שיגדיל, כמו שעשה יהוידע ליואש, וכל הקודם בנחלה קודם לירושת המלוכה, והבן הגדול קודם לקטן ממנו... והוא שיהיה הבן ממלא מקום אבותיו בחכמה וביראה... כיון שנמשח דוד זכה בכתר מלכות, והרי המלכות לו ולבניו הזכרים עד עולם, שנאמר כסאך יהיה נכון עד עולם, ולא זכה אלא לכשרים שנאמר אם ישמרו בניך בריתי, אף על פי שלא זכה אלא לכשרים לא תכרת המלוכה מזרע דוד לעולם, הקדוש ברוך הוא הבטיחו בכך שנאמר אם יעזבו בניו תורתי ובמשפטי לא ילכו ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם וחסדי לא אפיר מעמו.

הלכה ח: נביא שהעמיד מלך משאר שבטי ישראל, והיה אותו המלך הולך בדרך התורה והמצוה ונלחם מלחמות ה', הרי זה מלך וכל מצות המלכות נוהגות בו, אף על פי שעיקר המלכות לדוד ויהיה מבניו מלך, שהרי אחיה השילוני העמיד ירבעם ואמר לו והיה אם שמוע תשמע את כל אשר אצוך ובניתי לך בית נאמן כאשר בניתי לדוד וגו', ואמר לו אחיה ולבנו אתן שבט אחד למען היות ניר לדוד עבדי כל הימים לפני בירושלים.

הלכה ט: מלכי בית דוד הם העומדים לעולם שנאמר כסאך יהיה נכון עד עולם, אבל אם יעמוד מלך משאר ישראל תפסק המלכות מביתו, שהרי נאמר לירבעם אף לא כל הימים.

14. בר' יג:יד-טו

(יד) ויקח אֶמֶר אֶל אֲבָרָם אֲחֵי הַפָּרֶד לֹט מֵעִמוּ שָׂא נָא עֵינֶיךָ ורָאָה מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֶתָּה שָׁם צָפְנָה וְנִגְבְּהָ וְקָדְמָה וְיָמָּה: (טו) כִּי אֶת כָּל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֶתָּה רָאָה לָךְ אֶתְנַנֶּנָּה וּלְזֶרְעֶךָ עַד עוֹלָם:

15. בר' יז:ז-ח

(ז) וְהִקְמַתִי אֶת בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶךָ וְבֵין זֶרְעֶךָ אֲחֵרֶיךָ לְדֹרֹתָם לְבְרִית עוֹלָם לְהִיּוֹת לָךְ לְאֱלֹהִים וּלְזֶרְעֶךָ אֲחֵרֶיךָ: (ח) וְנִתַּתִּי לָךְ וּלְזֶרְעֶךָ אֲחֵרֶיךָ אֶת אֶרֶץ מִגְרִיף אֶת כָּל אֶרֶץ כְּנָעַן לְאַחֲזֵת עוֹלָם וְהִיְתִי לָהֶם לְאֱלֹהִים: